

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/192999,TEKST-AUDIO-66-rocznica-powstania-Zwiazku-Wypedzonych.html>
20.04.2024, 10:29

[TEKST + AUDIO] 66. rocznica powstania Związku Wypędzonych

Data publikacji 26.10.2023

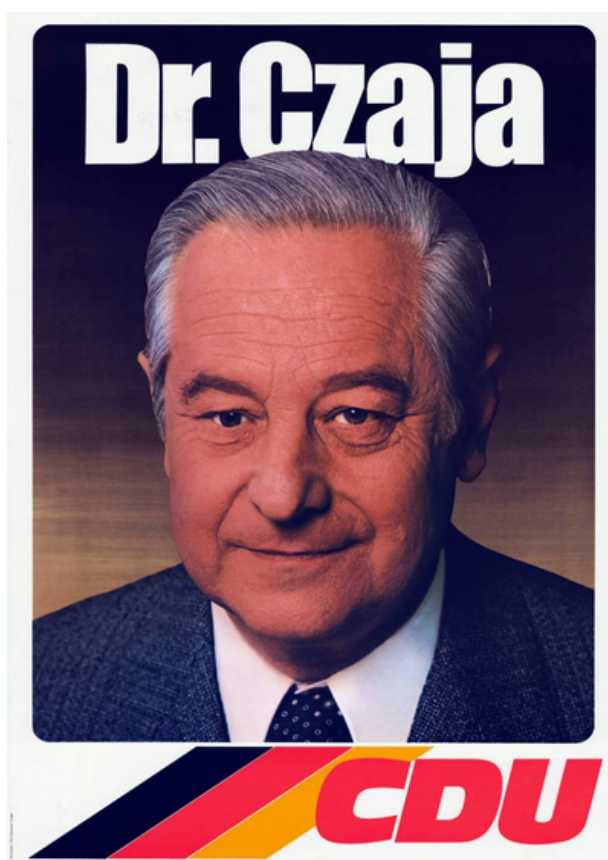
27 października 1957 r. organizacje wysiedleńcze działające w Republice Federalnej Niemiec utworzyły Związek Wypędzonych.

Geneza

Jednym z elementów brutalnej niemieckiej okupacji ziem polskich w latach 1939–1945 były przymusowe wysiedlenia ludności polskiej i żydowskiej. Najostrożniejsze obliczenia mówią o ok. 900 tys. Polaków wyrzuconych z domów na terenach włączonych do Rzeszy i zmuszonych do przeniesienia się do Generalnego Gubernatorstwa. Do tego należy doliczyć co najmniej 100 tys. osób wysiedlonych z Zamojszczyzny. Na tak „oczyszczone” ziemie ściągano niemieckich osadników.

Sytuacja odwróciła się pod koniec II wojny światowej, kiedy to ludność niemiecka masowo uciekała lub była ewakuowana na zachód w obliczu zbliżającej się Armii Czerwonej. Ci **Niemcy, którzy pozostali w pojałtańskiej Polsce, w ogromnej większości zostali z niej wysiedleni w kolejnych latach, zgodnie z decyzją wielkich mocarstw ogłoszoną na konferencji w Poczdamie** latem 1945 r.

Przymusowe wysiedlenia dotknęły też Niemców w innych krajach Europy-Środkowo Wschodniej. W efekcie czego w 1950 roku w Niemieckiej Republice Demokratycznej mieszkało ponad 4 mln uchodźców i przesiedleńców, a w Republice Federalnej Niemiec – nawet ok. 8 mln.

Herbert Czaja, jeden z przewodniczących Związku Wypędzonych (Creative Commons, KAS/ACDP 10-001: 1951 CC-BY-SA 3.0 DE)

Powstanie Związku

O ile w komunistycznej NRD ludzie ci nie mieli swobody zrzeszania się, o tyle w RFN bez przeszkód funkcjonowały Ziomkostwa (zrzeszające wysiedlonych według regionów pochodzenia) i inne organizacje reprezentujące te środowiska. **W 1950 r. powstało nawet ugrupowanie polityczne mające wprost dbać o ich interesy** – Związek Wypędzonych ze Stron Ojczystych i Pozbawionych Praw (BHE). Trzy lata później partia ta dostała się do Bundestagu i weszła do rządu Konrada Adenauera.

W październiku 1957 r. połączyły się Zrzeszenie Ziomkostw (VdL) i Związek Wypędzonych Niemców (BvD). Powstał w ten sposób Związek Wypędzonych (BdV), działający do dziś.

Działania

Na zjazdach BdV i skupionych w nim Ziomkostw **wielokrotnie pojawiały się żądania rewizji granic** – nawet długo po tym, jak w grudniu 1970 r. granicę na Odrze i Nysie uznał kanclerz RFN Willy Brandt. Tego rodzaju postawa Związku budziła uzasadnione obawy w Polsce, chętnie podsycane przez komunistyczną propagandę. Niektórym wysoko postawionym działaczom BdV wytykano też nazistowską przeszłość, a nawet – jak w przypadku Hansa Krügera – uwikłanie w zbrodnie z czasów II wojny światowej.

Działalność Związku Wypędzonych budziła też obawy w III RP, zwłaszcza za kadencji Eriki Steinbach jako przewodniczącej (1998–2014). Forsowany przez Steinbach projekt Centrum przeciwko Wypędzeniom był krytykowany, m.in. jako próba odwrócenia ról katów i ofiar II wojny światowej. Ostatecznie **w 2021 r. otwarto w Berlinie Centrum Dokumentacji „Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie”**, budzące mniejsze kontrowersje niż pierwotny projekt Steinbach.

Instytut Pamięci Narodowej od lat prowadzi badania nad losami ludności polskiej wysiedlonej w latach niemieckiej okupacji. Efektem są liczne publikacje, w tym monografie:

- [Wysiedlenia ludności polskiej z okupowanych ziem polskich włączonych do III Rzeszy w latach 1939-1945](#)
- [Sonderlaboratorium SS. Zamojszczyzna – „pierwszy obszar osiedleńczy w Generalnym Gubernatorstwie” 1942-1943](#)

Polecamy też Państwu dodatek prasowy IPN *Polscy wypędzeni*:

- [Polscy wypędzeni](#)

Liczne informacje na temat Związku Wypędzonych zawiera artykuł Marii Reisky opublikowany w tomie 2 *Studiów z historii najnowszej Polski* pod red. Rafała Łatki i Michała Przeperskiego (Warszawa 2020):

- [Studia z historii najnowszej Polski, t. 2](#)

O działalności Eriki Steinbach krytycznie pisał na łamach „Biuletynu IPN” Piotr Szubarczyk. Zachęcamy do lektury jego artykułów:

- [Erika z Rumi](#)
- [Byłem na wystawie Eriki Steinbach](#)

Aby zobaczyć odtworzyć włącz JavaScript

PLIKI DO POBRANIA

[dr Filip Gańczak - W Niemczech Zachodnich założono Związek Wypędzonych \(wav, 80.6 MB\)](#)
[26.10.2023 10:42](#)

[dr Filip Gańczak - W Niemczech Zachodnich założono Związek Wypędzonych \(mp3, 10.96 MB\)](#)
[26.10.2023 10:42](#)